

Chapter 7

त्रिवर्ण ध्वजः

अभ्यासः

प्रश्न : 1 : शुद्धकथनस्य समक्षम् 'आम्' अशुद्धकथनस्य समक्षं 'न' इति लिखत

(क) अस्माकं राष्ट्रस्य ध्वजे त्रयः वर्णाः सन्ति।

(ख) ध्वजे हरितवर्णः शान्तेः प्रतीकः अस्ति।

(ग) ध्वजे केशरवर्णः शक्त्याः सूचकः अस्ति।

(घ) स्वतन्त्रतायाः आन्दोलने लक्षाधिकाः जनाः स्वप्राणान् अत्यजन्।

(ङ) अस्माकं ध्वजः अनेकत्वे एकत्वस्य सूचकः।

उत्तर :

Class 7 Sanskrit

(क) अस्माकं राष्ट्रस्य ध्वजे त्रयः वर्णाः सन्ति ।

आम्

(ख) ध्वजे हरितवर्णः शान्तेः प्रतीकः अस्ति ।

न

(ग) ध्वजे केशरवर्णः शक्त्याः सूचकः अस्ति ।

आम्

(घ) स्वतन्त्रतायाः आन्दोलने लक्षाधिकाः
जनाः स्वप्राणान् अत्यजन् ।

आम्

(ङ) अस्माकं ध्वजः अनेकत्वे एकत्वस्य सूचकः ।

आम्

प्रश्न : 2 : अधोलिखितेषु पदेषु प्रयुक्तां विभक्तिं वचनं च लिखत

पदानि	विभक्तिः	वचनम्
यथा त्रयाणाम्	षष्ठी	बहुवचनम्
समृद्धेः
वर्णानाम्
उत्साहस्य
नागरिकैः
पट्टिकानाम्
प्राणानाम्

उत्तर :

समृद्धेः	पञ्चमी/षष्ठी	एकवचनम्
वर्णानाम्	षष्ठी	बहुवचनम्
उत्साहस्य	षष्ठी	एकवचनम्
नागरिकैः	तृतीया	बहुवचनम्
पट्टिकानाम्	षष्ठी	बहुवचनम्
प्राणानाम्	षष्ठी	बहुवचनम्।

प्रश्न : 3 : एकपदेन उत्तरत

(क) अस्माकं ध्वजे के के वर्णाः सन्ति ?

उत्तर :

त्रयः वर्णाः-केशरवर्णः, श्वेतवर्णः, हरितवर्णः च।

(ख) त्रिवर्णे ध्वजे शक्त्याः सूचकः कः वर्णः ?

उत्तर :

केशरवर्णः।

(ग) अशोकचक्रं कस्य द्योतकम् अस्ति ?

उत्तर :

सत्यस्य, धर्मस्य अहिंसायाः च।

(घ) त्रिवर्णः ध्वजः कस्य प्रतीकः ?

उत्तर :

स्वाभिमानस्य।

प्रश्न : 4 :एकवाक्येन उत्तरत

(क) अस्माकं ध्वजस्य श्वेतवर्णः कस्य सूचकः क्लृप् आस्ति ।

उत्तर :

अस्माकं ध्वजस्य श्वेतवर्णः शान्तेः सूचकः अस्ति।

(ख) स्वतन्त्रतायाः आन्दोलने कस्य महती भूमिका आसीत् ?

उत्तर :

स्वतन्त्रतायाः आन्दोलने त्रिवर्णस्य ध्वजस्य महती भूमिका आसीत्।

(ग) अस्माभिः कस्य मानसम्मानरक्षा करणीया ?

उत्तर :

अस्माभिः राष्ट्रध्वजस्य मानसम्मानरक्षा करणीया।

(घ) ध्वजस्य श्वेतपट्टिका कस्याः सूचिका अस्ति ?

उत्तर:

ध्वजस्य श्वेतपट्टिका शान्तेः सूचिका अस्ति।

प्रश्न : 5 :अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत

(क) अस्माकं त्रिवर्णध्वजः विश्वविजयी भवेत्।

(ख) स्वधर्मात् प्रमादं वयं न कुर्याम।

(ग) एतत् सर्वम् अस्माकं नेतृणां सदबुद्धेः सत्फलम्।

(घ) शत्रूणां समक्षं विजयः सुनिश्चितः भवेत्।

उत्तर :

(प्रश्ननिर्माणम्)

(क) अस्माकं कः विश्वविजयी भवेत् ?

(ख) स्वधर्मात् किं वयं न कुर्याम ?

(ग) एतत् सर्वम् अस्माकं नेतृणां कस्याः सफलम्।

(घ) केषां समक्षं विजयः सुनिश्चितः भवेत् ?

प्रश्न : 6 : उदाहरणानुसारं समुचितैः पदैः रिक्तस्थानानि पूरयत

शब्दाः	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
यथा— पट्टिका	षष्ठी	पट्टिकायाः	पट्टिकयोः	पट्टिकानाम्
अग्निशिखा	सप्तमी	अग्निशिखायाम्
ऊर्जा	चतुर्थी	ऊर्जाभ्याम्
अहिंसा	द्वितीया	अहिंसाम्
सफलता	पञ्चमी	सफलतयोः
सूचिका	तृतीया	सूचिकया

उत्तर :

शब्दाः	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
अग्निशिखा	सप्तमी	अग्निशिखायाम्	अग्निशिखयोः	अग्निशिखानाम्
ऊर्जा	चतुर्थी	ऊर्जायै	ऊर्जाभ्याम्	ऊर्जाभ्यः
अहिंसा	द्वितीया	अहिंसाम्	अहिंसे	अहिंसाः
सफलता	पञ्चमी	सफलतायाः	सफलतयोः	सफलतानाम्
सूचिका	तृतीया	सूचिकया	सूचिकाभ्याम्	सूचिकाभिः

प्रश्न : 7 :समुचितमेलनं कृत्वा लिखत

(क)

केशरवर्णः
अशोकचक्रम्
श्वेतवर्णः
श्वेतपट्टिका
हरितवर्णः
केशरपट्टिका
हरितपट्टिका

(ख)

ऊर्जस्वितायाः उत्साहस्य च सूचिका
समृद्धेः सूचकः
सात्त्विकतायाः निर्मलतायाः च सूचिका
सत्यस्य, धर्मस्य अहिंसायाश्च द्योतकम्
शौर्यस्य सूचकः
समृद्धेः गतेः च संकेतिका
शान्तेः सूचकः

उत्तर :

(क)

केशरवर्णः
अशोकचक्रम्
श्वेतवर्णः
श्वेतपट्टिका
हरितवर्णः
केशरपट्टिका
हरितपट्टिका

(ख)

ऊर्जस्वितायाः उत्साहस्य च सूचिका
समृद्धेः सूचकः
सात्त्विकतायाः निर्मलतायाः च सूचिका
सत्यस्य, धर्मस्य अहिंसायाश्च द्योतकम्
शौर्यस्य सूचकः
समृद्धेः गतेः च संकेतिका
शान्तेः सूचकः

बहुविकल्पी प्रश्नः

(i) अस्माकं ध्वजे कति वर्णाः सन्ति ?

(A) एकः

(B) द्वौ

(C) त्रयः

(D) चत्वारः।

उत्तर :

(C) त्रयः

(ii) त्रिवर्णे ध्वजे शक्त्याः सूचकः कः वर्णः ?

(A) हरितवर्णः

(B) केशरवर्णः

(C) श्वेतवर्णः

(D) न कोऽपि।

उत्तर :

(B) केशरवर्णः

(iii) त्रिवर्णः ध्वजः कस्य प्रतीकः ?

(A) स्वाभिमानस्य

(B) अभिमानस्य

(C) महाबलस्य

(D) विजयस्य।

उत्तर :

(A) स्वाभिमानस्य

(iv) अस्माकं ध्वजस्य श्वेतवर्णः कस्य सूचकः अस्ति ?

(A) शक्त्याः

(B) समृद्धेः ।

(C) गर्वस्य

(D) शान्त्याः

उत्तर :

(D) शान्त्याः

(v) अस्माभिः कस्य मानसम्मानस्य रक्षा करणीया ?

(A) राष्ट्रध्वजस्य

(B) राष्ट्रियस्य

(C) भारतीयस्य

(D) शत्रुजनस्य।

उत्तर :

(A) राष्ट्रध्वजस्य

(vi) अस्माकं कः विश्वविजयी भवेत् ?

(A) वर्णाः

(B) त्रिवर्णम्

(C) त्रिवर्णध्वजः

(D) त्रयः।

उत्तर:

(C) त्रिवर्णध्वजः

(vii) वयं स्वधर्मात्-किं न कुर्याय ?

(A) परिवादम्

(B) प्रमादम्

(C) निरलसताम्

(D) निरालस्यम्।

उत्तर:

(B) प्रमादम्

(viii) केषां समक्षं विजयः सुनिश्चितः भवेत् ?

(A) शत्रूणाम्

(B) मित्राणाम्

(C) स्वजनानाम्

(D) गुरुजनानाम्।

उत्तरः

(A) शत्रूणाम्